

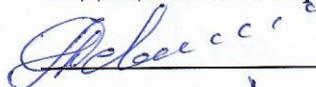
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет ветеринарної медицини та тваринництва

Кафедра екології

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. декана факультету ветеринарної
медицини та тваринництва

 Анатолій РЕВУНЕЦЬ

«29» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГРАНТОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА МІЖНАРОДНА КАР'ЄРА

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: Н «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина»

Спеціальність: Н6 «Ветеринарна медицина»

Освітня програма: «Ветеринарна медицина»

Житомир – 2025

Розробник: Федонюк Т.П., д-р. с.-г. наук, професор

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології

Протокол № 1 від «28» 08 2025 р.

Завідувач кафедри (Юрій НИКИТЮК)

Погоджено із гарантом освітньо-наукової програми «Ветеринарна медицина»

 (Тетяна КОТ)

Схвалено навчально-методичною комісією факультету ветеринарної медицини та тваринництва

Протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.

Голова НМК (Жанна РИБАЧУК)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма
Загальна кількість кредитів – 4 годин – 120 змістових модулів – 2	Галузь знань <u>Н «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина»</u>	Обов'язкова
		Рік підготовки:
	Спеціальність <u>Н6 «Ветеринарна медицина»</u>	1-й
		Семестр
	Рівень вищої освіти: <u>доктор філософії</u>	2-й
		Лекції
		20 год.
		Практичні
		20 год.
		Самостійна робота
		80 год.
		Форма підсумкового контролю:
екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Грантова діяльність та міжнародна кар'єра» є формування у здобувачів ступеня доктора філософії сучасних теоретичних і практичних знань, умінь і навичок у сфері управління науковими проектами та фінансування досліджень, а також здатності застосовувати їх на всіх етапах життєвого циклу проекту. Дисципліна спрямована на розвиток цілісного розуміння підготовки проектних пропозицій і грантових заявок, залучення різних джерел фінансування, формування міждисциплінарних команд, ефективного проектного менеджменту та розвитку академічної мобільності й міжнародної наукової кар'єри.

Завданнями вивчення дисципліни є забезпечення набуття здобувачами цілісних знань і професійних практик, необхідних для проектної та грантової діяльності, зокрема:

1. Сформувати системне розуміння поняття «проект», методології управління проектами, типології проектів, ролей учасників та життєвого циклу проекту.
2. Навчити ініціювати, планувати та структурувати наукові проекти: визначати цілі, завдання, очікувані результати, показники ефективності та логіку реалізації.
3. Оволодіти методичним інструментарієм підготовки проектних пропозицій і грантових заявок (обґрунтування актуальності, новизни, плану робіт, очікуваного впливу).
4. Сформувати навички командної та комунікаційної роботи у проектах: добір і організація проектної команди, координація взаємодії, управління комунікаціями та ролями.

Процес вивчення навчальної дисципліни спрямований на формування елементів таких компетентностей:

а) загальних (ЗК):

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

б) спеціальних (СК): СК 1. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері ветеринарної медицини, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень з дотриманням вимог професійної етики.

СК 3. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти у сфері ветеринарної медицини та дотичні до неї міждисциплінарні проекти.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 5. Планувати і виконувати експериментальні та теоретичні дослідження з ветеринарної медицини і дотичних до неї суміжних напрямів з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики, критично оцінювати та аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

ПРН 6. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

ПРН 7. Розробляти та реалізовувати наукові й інноваційні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та практичні проблеми ветеринарної медицини з дотриманням норм біоетики, біобезпеки та професійної етики, врахуванням соціальних, економічних та правових аспектів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Грантова діяльність та міжнародна кар'єра» здобувач вищої освіти повинен **ЗНАТИ**: екосистему фінансування досліджень у Європі та ключові можливості для науковців у межах програм Horizon Europe й інших релевантних інструментів міжнародної співпраці та мобільності; архітектуру Horizon Europe (типи проектів RIA/IA/CSA, логіку конкурсів, TRL, EU added value, місії/партнерства) та роль НКП у навігації програмою, підтримці аплікантів і формуванні партнерств; принципи аналізу робочих програм і topic (scope, expected outcomes/impacts), eligibility, параметри конкурсу та етапи подачі/оцінювання; вимоги до якісного змісту грантової заявки відповідно до критеріїв Excellence–Impact–Implementation; підходи до формування консорціуму, структурування work packages, deliverables, milestones, організації governance, забезпечення якості й комунікацій; основи фінансового планування в проектах ЄС (людино-місяці, бюджетні категорії, обґрунтування витрат); обов'язкові компоненти європейських заявок щодо етики й доброчесності, Open Science, Data Management Plan (FAIR) та управління інтелектуальною власністю; логіку життєвого циклу гранту від підготовки заявки до реалізації, звітування та аудитів, а також кар'єрні інструменти міжнародної наукової кар'єри (зокрема MSCA/ERC як орієнтири).

Здобувач вищої освіти повинен **ВМІТИ**: здійснювати пошук і відбір релевантних конкурсів у європейських програмах та формувати обґрунтовану проектну ідею відповідно до вимог topic і робочих програм; готувати структуровані фрагменти грантової заявки за логікою Excellence–Impact–Implementation (мета, завдання, методологія, очікувані результати та вплив); планувати реалізацію проекту (work packages, deliverables/milestones, управління, комунікації, забезпечення якості); формувати проектну команду/консорціум і розподіляти ролі та відповідальність; складати попередній бюджет і ресурсний план (людино-місяці, категорії витрат) та обґрунтовувати витрати; ідентифікувати й управляти ризиками наукового проекту; дотримуватися академічної доброчесності та інтегрувати вимоги етики, Open Science/FAIR і управління даними та ІВ у проектну пропозицію; презентувати проектну ідею та планувати індивідуальну траєкторію міжнародної академічної кар'єри й мобільності через участь у грантових інструментах.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. «Концепція і методологія управління науковими проектами»

Тема 1. Управління інтеграцією проекту. Сутність поняття «проект» і «управління проектами» та її складових; основні поняття та терміни; види наукових проектів і програм; особливі ознаки наукових проектів (некомерційна спрямованість, невизначеність результатів робіт, складність оцінки результатів реалізації проекту, необхідність комплексного охоплення предметних галузей і організації інформаційного обміну, відсутність аналогій в ретроспективі тощо); загальна структура наукового проекту і зміст його основних частин; моделі представлення наукового проекту; основні показники та обмеження наукового проекту. методологія управління проектами; класифікація проектів та їх життєвий цикл.

Тема 2. Організація управління науковими проектами. Характеристика системи управління науковими проектами та її основних складових. Основні елементи системи управління проектами та їх взаємозв'язок. Основні умови управління науковими проектами. Головна мета, локальні цілі та ієрархія цілей управління науковим проектом. Множини функцій управління науковими проектами. Розмежування функціональних та лінійних обов'язків між органами управління проектами. Інформаційна системи управління проектом (PMIS). Структуризація в системі управління науковими проектами. Основні різновиди організаційних структур управління науковими проектами та їх базові елементи. Підходи (функціональний, командний) до побудови систем управління проектами, їх переваги та недоліки. Технологія дизайну структурної організації системі управління науковими проектами. Моделі управління науковими проектами залежно від способів поєднання функцій та інструментів їх реалізації. Інтернаціоналізація наукових досліджень.

Тема 3. Управління комунікаціями проекту. Технологія формування і розвитку команди проекту. Аналіз і оцінювання зацікавлених осіб. Переговори та попереднє призначення. Оптимізація біхевіоральної структури персоналу проекту. Послідовність та склад робіт з формування команди. Стадії розвитку команди. Навчання та удосконалення індивідуальних навичок членів команди. Трансформування системи мотивації в команді. Управління конфліктами в проекті (критичні області поведінки персоналу, причини та джерела конфліктів, поведінка менеджера для запобігання конфлікту). Процедури управління науковими проектами. Цілепокладання для різних стадій та учасників наукового проекту. Визначення функцій і завдань управління проектом. Визначення органів управління процесами та надання необхідних їм повноважень (розробка матриці відповідальності). Формування організаційної структури управління реалізацією наукового проекту. Визначення стадій реалізації проекту та встановлення ключових відповідальних за їх виконання. Технічне та економічне обґрунтування проектних рішень. Контроль виконання параметрів проекту (система, параметри і процедури контролю). Аналіз і оцінювання ефективності роботи органів управління науковим проектом.

Змістовний модуль 2. «Організація робіт і ресурсів в управлінні науковими проектами»

Тема 4. Управління ресурсами наукового проекту. Методологія структуризації робіт наукового проекту. Рівні структуризації робіт (кінцеві результати, субпроекти, робочі модулі, робочі елементи) та їх характеристики. Основні ознаки пакету робіт. Технології побудови дво- або трьохспрямованої структури проекту на основі поєднання структури робіт, організації та затрат. Способи кодування проекту і його складових. Формування CTR – словника для середніх та великих проектів. Графічне моделювання виконання робіт проекту: сіткові графіки (PERT, ADM, PDM), критичний шлях, календарне планування та діаграми Ганта. Планування тривалості та послідовності робіт, оптимізація строків реалізації проекту. Планування і прогнозування ресурсів та затрат проекту: матеріальних, трудових і фінансових, бюджетування та інвестиційний план. Вибір і оптимізація джерел ресурсного забезпечення, управління потоками ресурсів у часі, ресурсні гістограми та S-подібні криві.

Тема 5. Організація процесу фінансування наукових проектів. Сутнісна характеристика та особливості організації фінансування наукових проектів. Сутність і принципи системи фінансового забезпечення наукових проектів. Роль проектного фінансування

у фінансовому забезпеченні наукових проєктів. Види проєктного фінансування. Наука як об'єкт проєктного фінансування. Суб'єкти (учасники) організації фінансування наукових проєктів та їхні функції. Приватні фінансові ресурси та їх роль у фінансуванні наукових досліджень. Ендавмент фонди. Філантропія та донорство. Благодійність. Система організації фінансування наукових проєктів. Спеціалізовані проєктні компанії та їхня роль в організації проєктного фінансування. Договірні відносини в організації фінансування наукових проєктів. Проєктно-кошторисна документація та порядок її розроблення. Фінансове планування (бюджетування) наукових проєктів Державне фінансування наукових проєктів. Змішане фінансування наукових проєктів. Інструменти грантового фінансування та їх роль в реалізації наукових проєктів і програм фінансування наукових проєктів за європейськими програмами.

Тема 6. Управління ризиками наукових проєктів. Сутність і класифікація ризиків проєктів. Фінансовий ризик. Інвестиційний ризик. Виробничий ризик. Динамічний та статичний ризики. Чинники впливу на динаміку ризиків. Ризики нежиттєздатності проєкту. Податковий ризик. Ризик несплати заборгованості. Ризик невиходу на проєктну потужність. Ризик формажорних обставин. Етапи управління ризиками проєкту. Ідентифікація і аналіз проєктних ризиків. Аналіз альтернативних методів реагування на ризик проєкту. Вибір методів реагування на ризики проєкту. Моніторинг результатів та вдосконалення системи управління ризиками проєкту. Методи аналізу ризиків проєкту. Організація робіт з аналізу ризиків. Якісний та кількісний аналіз ризиків проєкту. SWOT-аналіз. Статистичний метод аналізу ризиків. Аналіз доцільності витрат. Метод експертних оцінок. Аналітичний метод. Метод використання аналогів. Способи зниження та протидії ризикам проєктів. Розподіл ризиків між учасниками проєкту. Якісний розподіл ризиків. Страхування ризиків. Резервування коштів на покриття непередбачених витрат. Формування реакції на ризик. Екаутинг.

4. Структура навчальної дисципліни

Структура курсу	Кількість годин			
	Денна форма			
	Усього	у тому числі		
лекції		практ.	сам.р.	
1	2	3	4	5
Змістовний модуль 1. Грантова екосистема та механіка підготовки заявки				
Тема 1. Екосистема фінансування досліджень і роль грантів у міжнародній кар'єрі	12	2	2	8
<ul style="list-style-type: none"> Європейські програми для науки/інновацій (Horizon Europe, Erasmus+, NATO як ядро), логіка “policy-driven research” Роль НКП: навігація програмою, підтримка аплікантив, партнерства 				
Тема 2. Архітектура Horizon Europe: інструменти, типи проєктів і логіка конкурсів	12	2	2	8
<ul style="list-style-type: none"> Підходи та типові формати проєктів (RIA/IA/CSA тощо) TRL, міждисциплінарність, “EU added value”, місії/партнерства (як концепт) 				
Тема 3. Як “читати” конкурс: від Work Programme до конкретного topic	12	2	2	8
<ul style="list-style-type: none"> Структура опису теми/топіку, expected outcomes/impacts Умови участі, eligibility, expected EU contribution, дедлайни/етапи конкурсу 				
Тема 4. Фінансова частина: бюджетування та ресурсне	12	2	2	8

Структура курсу	Кількість годин			
	Денна форма			
	Усього	у тому числі		
лекції		практ.	сам.р.	
планування у проєктах ЄС <ul style="list-style-type: none"> • Принципи формування бюджету, логіка персоналу/людино-місяців • Типові категорії витрат, обґрунтування, баланс ресурсів і завдань 				
Тема 5. Етика, доброчесність, дані та ІВ: “must-have” компоненти європейських заявок <ul style="list-style-type: none"> • Ethics self-assessment, research integrity • Data Management Plan (FAIR), відкритий доступ, IPR/ownership, використання/захист результатів 	12	2	2	8
Разом за змістовним модулем 2	60	10	10	40
Змістовний модуль 2. Змістовна досконалість грантової заявки: Excellence – Impact – Implementation				
Тема 6. Як “читати” конкурс: від Work Programme до конкретного topic <ul style="list-style-type: none"> • Структура опису теми/топіку, expected outcomes/impacts • Умови участі, eligibility, expected EU contribution, дедлайни/етапи конкурсу 	12	2	2	8
Тема 7. Excellence (Якість/наукова досконалість): як написати сильну наукову частину <ul style="list-style-type: none"> • State of the art, novelty, методологія, план досліджень • Міждисциплінарність/One Health (за потреби), інтеграція Open Science у дизайн 	12	2	2	8
Тема 8. Impact: очікуваний вплив, використання результатів, комунікація і поширення <ul style="list-style-type: none"> • Exploitation–Dissemination–Communication (EDC) як система • Стейкхолдери, політики ЄС, практичний/соціальний/економічний ефект, KPI 	12	2	2	8
Тема 9. Implementation: консорціум, work packages, управління і якість <ul style="list-style-type: none"> • Ролі партнерів, governance, advisory board Work packages, deliverables, milestones, контроль якості, внутрішня комунікація	12	2	2	8
Тема 10. Життєвий цикл гранту і міжнародна кар’єра: від подачі до реалізації та наступних заявок <ul style="list-style-type: none"> • Submission → evaluation → grant preparation → implementation → reporting/audit (як логіка процесу) • Персональні траєкторії: MSCA/ERC як приклади кар’єрних інструментів, академічна мобільність, стратегія портфеля грантів 	12	2	2	8
Разом за змістовним модулем 2	60	10	10	40
Усього годин	120	20	20	80

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми та план заняття	Кількість годин
Змістовний модуль 1. Грантова екосистема та механіка підготовки заявки		
1	Тема 1. Навігація в екосистемі фінансування ЄС та профіль дослідника. Формування “карти” релевантних програм (Horizon Europe/MSCA/ERC, Erasmus+, NATO тощо) під тему дисертації; визначення цільових напрямів і пріоритетів.	2
2	Тема 2. Funding & Tenders Portal: реєстрація та базові налаштування. Створення/налаштування EU Login, робота з профілем організації/ролями (в межах доступного), огляд інтерфейсу, збереження пошукових запитів і тем.	2
3	Тема 3. Пошук грантів під дисертаційне дослідження на Funding & Tenders Portal. Пошук і фільтрація конкурсів за ключовими словами, кластерами/напрямами, типами дій (RIA/IA/CSA), TRL, дедлайнами; формування short-list (3–5 релевантних можливостей).	2
4	Тема 4. Аналіз конкурсу: “читання” Work Programme та topic. Витягнення вимог score, expected outcomes/impacts, eligibility, expected EU contribution, тривалості; підготовка “паспорт конкурсу” (Call brief) для обраного topic.	2
5	Тема 5. Позичування теми дисертації під topic: матриця відповідності. Побудова відповідності “problem–objective–methods–results” до вимог конкурсу; визначення прогалів і коригування концепції.	2
Змістовний модуль 2. Змістова досконалість грантової заявки: Excellence – Impact – Implementation		
6	Тема 5. Concept Note / Project Abstract (1–2 стор.). Опис проблеми, мети, інноваційності, підходу, очікуваних результатів і EU added value; короткий executive summary.	2
7	Тема 7. Excellence: наукова частина заявки. Чернетка розділу (state of the art, novelty, методологія, план робіт/досліджень, інтеграція Open Science); логіка й доказовість.	2
8	Тема 8. Impact: pathway, стейкхолдери, EDC-план. Розроблення impact pathway, KPI, stakeholder map; план exploitation–dissemination–communication (EDC) для проєкту.	2
9	Тема 9. Implementation: структура проєкту та консорціум. Проєктування work packages, deliverables, milestones; базова схема governance/управління і комунікацій; профіль партнерів та розподіл ролей у консорціумі.	2
10	Тема 10. Бюджетування, ризики, етика/дані/ІВ + симуляція оцінювання. Чернетка бюджету (людино-місяці, категорії витрат, обґрунтування), реєстр ризиків і план реагування; ethics self-assessment, DMP (FAIR) та підхід до IPR; взаємооцінювання робіт за критеріями Excellence–Impact–Implementation і підготовка плану покращень.	2
Всього		20

5. Самостійна робота

Тема	№ СЗ	Зміст СЗ	Вид роботи (результат)	К-ть годин
Змістовний модуль 1. Грантова екосистема та механіка підготовки заявки				
Тема 1. Навігація в екосистемі фінансування ЄС та профіль дослідника	1.1	Підготувати «карту можливостей» для теми дисертації: 6–10 релевантних інструментів (Horizon Europe/MSCA/ERC/Erasmus+/NATO тощо) з коротким описом, кому підходить, тип результату/підтримки.	Вид роботи – підготовка таблиці/презентації «Карта грантових можливостей» (1–2 слайди або 1–2 стор.).	4
	1.2	Сформувати персональну кар’єрно-грантову ціль на 12–24 місяці: обрати 2 пріоритетні напрями/програми і обґрунтувати вибір (1–2 стор.).	Вид роботи – підготовка презентації або структурно-логічного конспекту за питаннями самостійної роботи теми №1.	4
Тема 2. Funding & Tenders Portal: реєстрація та базові налаштування	2.1	Створити/налаштувати EU Login; опрацювати структуру Funding & Tenders Portal; зафіксувати ключові розділи, необхідні для пошуку конкурсів і документів.	Вид роботи – підготовка інструктивного чек-листа + добір скріншотів (1–2 стор.) за темою №2.	4
	2.2	Налаштувати збережені пошукові запити під тематику дисертації: сформувати 3 стратегії пошуку (широка/середня/вузька) з поясненням логіки фільтрів і ключових слів.	Вид роботи – підготовка структурованого переліку збережених запитів (таблиця) або короткої презентації (3–5 слайдів) за темою №2.	4
Тема 3. Пошук грантів під дисертацію на Funding & Tenders Portal	3.1	Сформувати short-list із 5 релевантних конкурсів/топиків: назва, програма/кластер, тип дії (RIA/IA/CSA), дедлайн, бюджет/тривалість, посилання.	Вид роботи – підготовка таблиці short-list (1–2 стор.) за питаннями самостійної роботи теми №3.	4
	3.2	Для 2 найбільш релевантних конкурсів підготувати порівняння: відповідність темі, сильні/слабкі сторони, ризики eligibility, наступні кроки (1–2 стор.).	Вид роботи – підготовка аналітичної записки або презентації (до 5 слайдів) за темою №3.	4
Тема 4. Аналіз конкурсу: “читання” Work Programme та topic	4.1	Підготувати «паспорт конкурсу» (Call brief) для 1 обраного topic: scope, expected outcomes/impacts, eligibility, expected EU contribution, ключові вимоги.	Вид роботи – підготовка структурно-логічного конспекту/шаблону Call brief (1–2 стор.) за темою №4.	4
	4.2	Скласти чек-лист відповідності (мін. 15 пунктів) до обраного topic із позначенням «відповідає/частково/не відповідає» та планом дій.	Вид роботи – підготовка чек-листа відповідності (таблиця) як результат самостійної роботи теми №4.	4
Тема 5. Етика, доброчесність, дані та ІВ у європейських	5.1	Підготувати короткий “ethics screening”: визначити потенційні етичні питання у власному дослідженні та заходи мінімізації (1–2 стор.).	Вид роботи – підготовка структурно-логічного конспекту/анкети ethics self-assessment за темою	4

заявках			№5.	
	5.2	Скласти скелет DMP (FAIR): типи даних, зберігання, доступ, повторне використання, відповідальні; окреслити підхід до IPR/ownership.	Вид роботи – підготовка DMP-скелета (1–2 стор.) + короткої довідки з IPR (0,5 стор.) за темою №5.	4
Змістовний модуль 2. Змістова досконалість грантової заявки: Excellence – Impact – Implementation				
Тема 6. Позиціонування дисертації під topic: матриця відповідності	6.1	Побудувати матрицю відповідності «вимога topic → елемент проєкту/дисертації → доказ/дані → прогалина/план дій» (не менше 10 вимог).	Вид роботи – підготовка матриці відповідності (таблиця) як результат самостійної роботи теми №6.	4
	6.2	Переписати мету, завдання й очікувані результати дисертації у форматі проєктної пропозиції з акцентом на EU added value (1–2 стор.).	Вид роботи – підготовка презентації або структурно-логічного конспекту за питаннями самостійної роботи теми №6.	4
Тема 7. Excellence: наукова частина заявки	7.1	Описати state of the art і research gap: короткий огляд 8–12 джерел + формулювання новизни (1–2 стор.).	Вид роботи – підготовка структурованого огляду літератури “state of the art + gap” (1–2 стор.) за темою №7.	4
	7.2	Скласти дизайн дослідження для заявки: методи, дані, етапи/план робіт, критерії успіху; інтегрувати Open Science у дизайн.	Вид роботи – підготовка структурно-логічного конспекту/чернетки розділу Excellence (1–2 стор.) за темою №7.	4
Тема 8. Impact: pathway, стейкхолдери, EDC-план	8.1	Побудувати impact pathway (activities→outputs→outcomes→impacts) та підібрати KPI (мін. 10) із методами вимірювання/верифікації.	Вид роботи – підготовка схеми impact pathway + таблиці KPI як результат самостійної роботи теми №8.	4
	8.2	Підготувати stakeholder map (мін. 6 груп) та EDC-план (1–2 стор.): канали, продукти, графік, відповідальні.	Вид роботи – підготовка stakeholder map + EDC-плану (1–2 стор.) або презентації (до 5 слайдів) за темою №8.	4
Тема 9. Implementation: структура проєкту та консорціум	9.1	Розробити структуру Work Packages (мін. 4 WP): мета WP, завдання, результати, deliverables/milestones (таблиця).	Вид роботи – підготовка таблиці WP/deliverables/milestones як результат самостійної роботи теми №9.	4
	9.2	Сформувати модель консорціуму: профілі 4–6 типів партнерів, їх ролі; схема governance/комунікацій (1 стор. + схема).	Вид роботи – підготовка опису консорціуму (1 стор.) + схеми governance/комунікацій (діаграма) за темою №9.	4
Тема 10. Бюджетування, ризики,	10.1	Скласти чернетку бюджету: людино-місяці по WP/ролях, основні категорії витрат, коротке justification (таблиця +	Вид роботи – підготовка бюджетної таблиці + обґрунтування витрат як	4

оцінювання заявки та кар'єрна стратегія		0,5–1 стор.).	результат самостійної роботи теми №10.	
	10.2	Провести самооцінку заявки за критеріями Excellence–Impact–Implementation (ESR-style) та підготувати план покращень; сформувані короткий кар'єрний план участі в грантах (12–24 міс.).	Вид роботи – підготовка короткого evaluation report (1 стор.) + plan of improvements (0,5 стор.) або презентації (до 5 слайдів) за темою №10.	4
Всього				80

7. Методи навчання

1. Словесні та дискусійні методи (лекції, проблемно-орієнтовані лекції, бесіди, наукові дискусії, діалоги).
2. Пояснювально-ілюстративні методи (мультимедійні презентації, відеоматеріали, демонстрація прикладів проектної, грантової та фінансової документації).
3. Практико-орієнтовані методи (розв'язання практичних завдань і кейсів з управління науковими проектами, графічна візуалізація моделей організації проектної діяльності, підготовка проектних пропозицій).
4. Інтерактивні та студентоцентровані методи (робота в малих групах, мозковий штурм, взаємонавчання, командна проектна робота).
5. Дослідницько-аналітичні та рефлексивні методи (аналіз наукових публікацій і грантових конкурсів, підготовка презентацій і цифрових нарративів, рефлексія результатів проектної діяльності).
6. Цифрові та інноваційні методи (використання цифрових освітніх платформ, онлайн-інструментів управління проектами, експрес-опитування).

8. Форми контролю і методи оцінювання

Основними видами контролю результатів навчання під час вивчення дисципліни «Управління науковими проектами та фінансування досліджень» є: поточний, періодичний і підсумковий.

Поточний контроль здійснюється у формі: формувального оцінювання; тестового контролю; інтерактивних методів: дискусії та дебати, робота в групах, мозковий штурм; оцінювання участі в інтерактивних симуляціях, кейсах та групових дискусіях.

За сукупністю певних тем здійснюється *періодичний контроль* у вигляді модульних контрольних робіт, виконання індивідуального есе/аналітичного звіту; оцінювання виконаних практичних завдань на основі аналітики або аналізу масивів даних; аудиторні письмові контрольні роботи або комп'ютерне тестування.

Після вивчення курсу застосовується *підсумкове оцінювання* у формі екзамену. Екзамен проводиться для всіх без винятку здобувачів вищої освіти (незалежно від сумарної кількості балів, отриманих за результатами поточного та періодичного контролю за семестр). До підсумкового контролю з навчальної дисципліни допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі види індивідуальних завдань та обов'язкових робіт, передбачених робочою програмою.

Підсумкова оцінка визначається як сума балів за поточний контроль (максимум 60 балів), під час якого оцінювання навчальних досягнень здійснюється за 5-бальною системою та переведенням у бальну шляхом множення середньоарифметичного значення на коефіцієнт переведення у 60-бальну шкалу – 12, та результатів підсумкового контролю (екзамен – максимум 40 балів).

Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання кожного з виконаних практичних завдань здійснюється за такими критеріями: **5 балів** – здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом,

вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичного завдання, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує практичне завдання стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки; **4 бали** – здобувач вищої освіти достатньо володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичного завдання, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки; **3 бали** – здобувач вищої освіти відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє базові знання окремих положень, наводить приклади типових бухгалтерських проведень, проводить прості розрахунки. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки; **2 бали** – здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичного завдання; **1 бал** – здобувач вищої освіти не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді; **0 балів** – здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичного завдання.

Модульна контрольна робота виконується письмово або через університетську платформу Moodle. Кожна модульна контрольна робота складається з 20 тестових завдань, за кожне з яких нараховується 0,25 бали. Повністю правильне виконання всіх завдань (100 %) оцінюється у 5 балів. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи: **5 балів** – 20 правильних відповідей; повне засвоєння матеріалу модуля, правильне виконання всіх тестових завдань, демонстрація системного розуміння теми; **4 бали** – 16–19 правильних відповідей; достатньо повне засвоєння матеріалу модуля, допущені поодинокі неточності, що не впливають на загальне розуміння теми; **3 бали** – 14–15 правильна відповідь; засвоєння основного матеріалу модуля на репродуктивному рівні, наявні помилки при виконанні окремих завдань; **2 бали** – 10–13 правильних відповідей; фрагментарне засвоєння матеріалу, значна кількість помилок, нездатність коректно виконати більшість завдань; **1 бал** – 1–9 правильних відповідей; відсутність сформованих знань і навичок, невиконання тестових завдань відповідно до вимог модуля; **0 балів** – правильних відповідей немає; модульна контрольна робота не виконана.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти передбачає підготовку презентації або структурно-логічного конспекту з відповідних тем. Оцінювання результатів самостійної роботи здійснюється за такими критеріями: **упорядкованість** – логічність і послідовність викладу матеріалу (**1 бал**); **самостійність** – виконання завдання без сторонньої допомоги; уміння аргументовано висловлювати власну позицію (**1 бал**); **креативність** – оригінальність і новизна підходу, застосування нестандартних рішень, здатність виходити за межі традиційних схем мислення (**1 бал**); **технічне оформлення** – дотримання встановлених технічних вимог (формат, шрифт, кегль, міжрядковий інтервал, параметри сторінки тощо) (**1 бал**); **дослідницький пошук** – використання актуальних наукових джерел і відповідних ілюстративних матеріалів (**1 бал**). За наявності всіх зазначених характеристик здобувач вищої освіти може отримати максимально **5 балів**.

Під час оцінювання знань і вмінь здобувачів можуть бути враховані результати навчання, отримані у неформальній освіті. Для цього, здобувач освіти, що має підтвердження про результати навчання у неформальній освіті (сертифікат, диплом чи інший документ), звертається із письмовою заявою в деканат факультету і складає підсумковий контроль предметної комісії. Наявність підтверджуючих документів є підставою для зарахування окремої теми лекційного чи практичного

заняття, змістовного модуля чи всього навчального матеріалу дисципліни за умови, що програма неформальної освіти відповідає робочій програмі дисципліни.

Підсумковий контроль (екзамен) проводиться у формі виконання здобувачами вищої освіти тестових завдань у письмовій формі або з використанням університетської платформи Moodle. Кожен здобувач вищої освіти отримує 40 тестових завдань. За умови 100 % правильних відповідей максимальний результат становить **40 балів**.

9. Питання для підсумкового контролю

1. Поясніть поняття «грантова діяльність» у контексті наукових досліджень.
2. Які ключові відмінності між проєктним фінансуванням і базовим фінансуванням науки?
3. Охарактеризуйте екосистему фінансування досліджень у ЄС.
4. У чому полягає логіка policy-driven research у програмах ЄС?
5. Яка роль Національного контактного пункту (НКП) у Horizon Europe?
6. Назвіть основні групи програм/інструментів ЄС для підтримки досліджень і інновацій.
7. Які можливості Horizon Europe є найбільш релевантними для здобувачів PhD?
8. Які типи дій у Horizon Europe та їх призначення (RIA, IA, CSA)?
9. Поясніть поняття TRL та його значення для вибору конкурсу.
10. Що означає EU added value у проєктних пропозиціях?
11. Що таке Work Programme і яку роль він відіграє у формуванні конкурсів?
12. Опишіть структуру topic у Horizon Europe (scope, expected outcomes, expected impacts).
13. Чим відрізняються expected outcomes і expected impacts?
14. Як визначити відповідність (fit) ідеї проєкту до scope topic?
15. Які типові параметри конкурсу потрібно перевіряти перед подачею?
16. Що таке eligibility criteria і які вони бувають?
17. Які типові помилки призводять до недопуску заявки (ineligibility)?
18. Як оцінити реалістичність заявленого бюджету і тривалості проєкту?
19. Які етапи подачі заявки у Funding & Tenders Portal?
20. Які основні кроки процедури evaluation в Horizon Europe?
21. Опишіть призначення Funding & Tenders Portal для апліканта.
22. Які базові фільтри пошуку конкурсів у Funding & Tenders Portal найефективніші?
23. Як сформулювати short-list конкурсів під тему дисертації?
24. Які джерела інформації, окрім порталу, допомагають у пошуку партнерів?
25. Які критерії відбору конкурсу для PhD-дослідження ви застосуєте?
26. Що таке concept note і для чого він потрібний?
27. Які ключові елементи має містити project abstract для Horizon Europe?
28. Як коротко обґрунтувати проблему дослідження в заявці?
29. Як формулювати цілі проєкту за принципом SMART у грантовій заявці?
30. Чим відрізняються цілі, завдання та результати проєкту?
31. Поясніть логіку impact pathway (activities→outputs→outcomes→impacts).
32. Як сформулювати систему індикаторів (KPI) для проєкту?
33. Які типи індикаторів доцільні для outputs, outcomes, impacts?
34. Що таке stakeholder mapping і як його застосувати?
35. Які відмінності між dissemination, communication та exploitation?
36. Що включає план EDC (Exploitation–Dissemination–Communication)?
37. Як оцінити потенційний соціальний вплив проєкту?
38. Як пов'язати вплив проєкту з політиками ЄС (policy relevance)?
39. Які підходи до забезпечення sustainability результатів проєкту?
40. Як описати ризики впливу та припущення (assumptions) у заявці?
41. Що означає критерій Excellence в оцінюванні Horizon Europe?
42. Які елементи формують «state of the art» у науковій частині заявки?
43. Як аргументувати наукову новизну та оригінальність підходу?

44. Як обґрунтувати вибір методології і дослідницького дизайну?
45. Що таке interdisciplinary approach і як його довести в заявці?
46. Коли і як доречно інтегрувати підхід One Health?
47. Які принципи Open Science важливо враховувати при описі методів?
48. Які типові помилки розділу Excellence знижують оцінку експертів?
49. Як продемонструвати feasibility (здійсненність) запропонованих методів?
50. Як структурувати план робіт, щоб він був зрозумілий експертам?
51. Що означає критерій Impact в оцінюванні Horizon Europe?
52. Як описати exploitation plan для наукових результатів?
53. Які канали dissemination найчастіше використовують у проєктах ЄС?
54. Які підходи до science communication для різних аудиторій?
55. Як сформулювати stakeholder engagement plan?
56. Як обґрунтувати економічний/ринковий потенціал (за потреби)?
57. Як визначити цільові групи користувачів/бенефіціарів результатів?
58. Як вимірювати вплив комунікаційних активностей?
59. Які помилки в Impact розділі є найбільш критичними?
60. Як правильно формулювати expected impacts у заявці?
61. Що означає критерій Implementation в оцінюванні Horizon Europe?
62. Що таке Work Package (WP) і які його ключові компоненти?
63. Як визначити логічну кількість WP та їх взаємозв'язки?
64. Що таке deliverables і milestones: відмінності та приклади.
65. Як побудувати Gantt-логіку плану робіт?
66. Що таке governance structure і які моделі найуживаніші?
67. Які функції виконує coordinator у проєкті ЄС?
68. Як обґрунтувати склад консорціуму та роль партнерів?
69. Як планувати управління якістю в проєкті (quality assurance)?
70. Як організувати внутрішні комунікації та прийняття рішень у консорціумі?
71. Які основні принципи бюджетування у проєктах ЄС?
72. Що означає people/months (людино-місяці) і як їх розраховувати?
73. Які типові категорії витрат у бюджеті Horizon Europe?
74. Як обґрунтувати витрати у budget justification?
75. Як забезпечити відповідність бюджету плану робіт (coherence)?
76. Які типові помилки бюджетування найчастіше виявляють експерти?
77. Як враховувати співфінансування (якщо воно потрібне)?
78. Які фінансові ризики характерні для проєктів і як їх мінімізувати?
79. Яка роль фінансового менеджменту під час реалізації проєкту?
80. Що таке reporting і які види звітності є типовими для проєктів ЄС?
81. Поясніть поняття research integrity та його значення для грантової заявки.
82. Які ключові принципи академічної доброчесності в грантовій діяльності?
83. Що таке ethics self-assessment і коли він обов'язковий?
84. Які найпоширеніші етичні питання в наукових проєктах (приклади)?
85. Що таке Data Management Plan (DMP) і для чого він потрібний?
86. Розкрийте принципи FAIR та їх застосування в DMP.
87. Як визначити рівні доступу до даних (open/restricted/closed) і обґрунтувати їх?
88. Що таке IPR/ownership і які рішення щодо ІВ потрібно прописувати в заявці?
89. Як відрізняються background і foreground у контексті інтелектуальної власності?
90. Які типові помилки щодо даних та ІВ знижують якість заявки?
91. Опишіть життєвий цикл гранту: від ідеї до завершення проєкту.
92. Які ключові етапи: submission → evaluation → grant preparation → implementation → audit?
93. Що таке Grant Agreement і які його ключові елементи?

94. Які типові причини відхилення заявок на етапі evaluation?
95. Як працювати з Evaluation Summary Report (ESR) після отримання результатів?
96. Які стратегії покращення заявки при повторній подачі (resubmission)?
97. Як планувати грантове портфоліо для міжнародної кар'єри на 2–3 роки?
98. Які можливості MSCA та для кого вони найбільш релевантні?
99. Які принципи підготовки до ERC-заявки (на рівні кар'єрної стратегії)?
100. Як НКП може підтримати апліканта на різних етапах підготовки заявки?

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний та періодичний контроль										Підсумковий контроль (екзамен)	Сума балів	
Змістовний модуль 1					Змістовний модуль 2					Індивідуальне самостійне завдання		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			
Контрольна робота за змістовним модулем 1 – 5					Контрольна робота за змістовним модулем 2 – 5					10	40	100

Шкала оцінювання: національна та шкала університету

Сума балів за шкалою університету (за всі види освітньої діяльності)	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи) практики	для заліку
90-100	Відмінно	Зараховано
75-89	Добре	
60-74	Задовільно	
менше 60	Незадовільно	Не зараховано

11. Рекомендована література

Основна

Офіційні інструменти та керівництва ЄС

1. Horizon Europe Model Grant Agreement (MGA) — остання редакція. [Електронний ресурс]. URL: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/agr-contr/unit-mga_he_v1.1_en.pdf
2. Funding & Tenders Portal — Programme Guide (Horizon Europe). [Електронний ресурс]. URL: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/guidance/programme-guide_horizon_en.pdf
3. Horizon Europe Annotated Grant Agreement (AGA) — пояснення до MGA. [Електронний ресурс]. URL: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/common/guidance/aga_en.pdf
4. European Innovation Council (EIC) Work Programme 2026. [Електронний ресурс]. URL: https://eic.ec.europa.eu/eic-2026-work-programme_en
5. European Research Council (ERC) Work Programme 2026. [Електронний ресурс]. URL: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/wp-call/2026/wp_horizon-erc-2026_en.pdf

Ключові документи з наукової доброчесності, даних та відкритої науки

6. ALLEA — European Code of Conduct for Research Integrity (2023 Edition) [Електронний ресурс]. URL: <https://allea.org/code-of-conduct/>

7. UNESCO Recommendation on Open Science (2021) [Електронний ресурс]. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379949>
8. Agreement on Reforming Research Assessment (CoARA) (2022) [Електронний ресурс]. URL: <https://www.coara.org/agreement/the-agreement-full-text/>

Фахові навчальні посібники та книги

9. **PMI — A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK® Guide), 7th Ed. (2021).** [Електронний ресурс]. URL: <https://www.pmi.org/pmbok-guide-standards/foundational/pmbok>
10. **European Funding Guidebook: From Proposal to Project Implementation (2023)** [Електронний ресурс]. URL: <https://www.springer.com/gp/book/9783031539089>
11. The Grant Application Writer's Workbook (Latest edition, 2024) (Практичний робочий зошит для написання заявок) [Електронний ресурс]. URL: <https://www.scribd.com/document/857841936/Workbook-NIH-Version-Supplement-1-7-16>
12. European Commission — Horizon Europe Online Manual & FAQs [Електронний ресурс]. URL: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/common/what-you-need-to-know/overview_horizon_europe_en.pdf
13. EU Data Management Plan (DMP) Templates & Guidelines (updated) [Електронний ресурс]. URL: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/how-to-participate/data-management>
14. EURAXESS — Career Development & Funding Portal (2025 update) [Електронний ресурс]. URL: <https://euraxess.ec.europa.eu/>
15. Європейська хартія дослідників – Кодекс працевлаштування наукових працівників. [Електронний ресурс]. URL: <https://ipv.org.ua/wp-content/uploads/2021/05/YEvropeyska-KHartiia-Doslidnykiv.pdf>
16. Керівництво з управління проектами розвитку : інтерактивний навч. посіб. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2021. 352 с.
17. Присяжнюк О. Ф., Плотнікова М. Ф., Булуй О. Г. Управління проектами : навч. посіб. Житомир : ФОП Гембарський О. П., 2024. 312 с.
18. Проектне фінансування : підручник / Т. В. Майорова, О. О. Ляхова. Київ : КНЕУ, 2021. 761 с.

Додаткова

19. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР (зі змін. і допов.). Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
20. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014. [Електронний ресурс]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
21. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015. [Електронний ресурс]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
22. Про освіту: Закон України від 05.09.2017. [Електронний ресурс]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
23. План для Ukraine Facility. 2024-2027. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/wpcontent/uploads/2024/03/plan-ukraine-facility.pdf>
24. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. [Електронний ресурс]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
25. Складові системи планування проекту. Управління проектами. [Електронний ресурс]. URL: <https://buklib.net/books/21936/>
26. Skydan, O. V., Dankevych, V. Y., **Fedoniuk, T. P.**, Dankevych, Y. M., & Yareмова, M. I. (2022). European green deal: Experience of food safety for Ukraine. *International Journal of Advanced and Applied Sciences*, 9(2), 63-71.

27. Synowiec, A., Czekaj, M., Verdeguer, M., De Barreda, D. G., Campillo-Cora, C., Vieites-Álvarez, Y., **Fedoniuk, T.** & Araniti, F. (2025). Herbicides in Use: Current Status and Perspectives in the Different Biogeographic Regions of Europe. *Journal of Agricultural and Food Chemistry*, 73(36), 22089-22109.
28. Yekimov, S., Nianko, V., Maksymenko, A., Boryn, G., & **Fedoniuk, T.** (2021). The use of case methods in environmental law classes to increase the interest of law students in environmental protection and environmental management. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 291, p. 05002). EDP Sciences.
29. General Introduction Work Programme 2026–2027 [Електронний ресурс]. URL : <https://data.europa.eu/doi/10.2777/50426>
30. Cluster 1 — Health [Електронний ресурс]. URL https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/cluster-1-health_en
31. Cluster 2 — Culture, Creativity and Inclusive Society [Електронний ресурс]. URL : https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/cluster-2-culture-creativity-and-inclusive-society_en
32. Cluster 3 — Civil Security for Society [Електронний ресурс]. URL : https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/cluster-3-civil-security-society_en
33. Cluster 4 — Digital, Industry and Space [Електронний ресурс]. URL : https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/cluster-4-digital-industry-and-space_en
34. Cluster 5 — Climate, Energy and Mobility [Електронний ресурс]. URL : https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/cluster-5-climate-energy-and-mobility_en
35. Cluster 6 — Food, Bioeconomy, Natural Resources, Agriculture and Environment [Електронний ресурс]. URL : https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/cluster-6-food-bioeconomy-natural-resources-agriculture-and-environment_en
36. Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA) [Електронний ресурс]. URL : <https://marie-skłodowska-curie-actions.ec.europa.eu>
37. European Research Infrastructures [Електронний ресурс]. URL : https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/wp-call/2026-2027/wp-3-research-infrastructures_horizon-2026-2027_en.pdf
38. Widening Participation and Strengthening the European Research Area (WIDERA) [Електронний ресурс]. URL : https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/widening-participation-and-spreading-excellence_en
39. EU Missions (incl. Mission Implementation Plans & activities) [Електронний ресурс]. URL : https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/wp-call/2026-2027/wp-12-missions_horizon-2026-2027_en.pdf
40. General Annexes to Work Programme 2026–2027. [Електронний ресурс]. URL : https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/wp-call/2026-2027/wp-15-general-annexes_horizon-2026-2027_en.pdf